

CASA VĂCĂREȘTILOR DIN MAHALAUA BISERICII DINTR-O ZI DIN BUCUREȘTI

dr. Ioana Cristache-Panait

Fondul de documente al Muzeului Municipiului București cuprinde o valoroasă colecție de documente legate de trecutul Capitalei. Din ele ochiul cercetătorului poate scoate noi și noi date pentru a putea da, cu timpul, un tablou cât mai veridic al imaginii Bucureștilor secolelor apuse.

La *leatul* 7204, adică anul 1696 aprilie 17, ieșea de sub pana lui Isac logofătul un important și frumos zapis emis de Constantin Vodă Brâncoveanu pentru boierul său Ianache Văcărescu *vel* agă, prin care îi întărea acestuia „*pentru multă dreaptă și credincioasă slujbă ce slujește Domniei și țării*” un loc de casă din locul domnesc aflat în Mahalaua Bisericii Dintr-o Zi⁷⁰². Actul generos al Voievodului s-a răsfrânt și asupra altor mari dregători stabiliți de el în această parte a urbei, cum a fost Vergo *vel* portar⁷⁰³, Pătrașco Brezoianu⁷⁰⁴ ș.a.

Pe partea stângă a fostei ulițe a Colegiului (str. Academiei de astăzi), în fața Bisericii Doamnei Marica a lui Constantin Brâncoveanu, un Voinea lefegiul, Sava seimeanul, Dobrița a lui Ionașco sarageaua, Constantin căpitanul, Șerban Rătescu, Fota căpitanul și alți bucureșteni își ridicaseră case, pe terenuri luate cu chirie, din pământul domnesc, devenind astfel embaticarii domniei.

Prin cumpărături de la aceștia Ianache Văcărescu și-a înălțat casele sale cu grădină și curte, ce se vor înstrăina, în scurgerea anilor, de la neamul Văcărescu ajungând, prin căsătorie, în familia ce a dat naștere scriitorului și omului de stat Ion Ghika. Planul Bușureștilor din anul 1770 indica în fața Bisericii Maricăi Doamna curtea hanului D. Ghika axată pe Podul Mogoșoaiei⁷⁰⁵.

Astăzi locul fostelor case se plasează pe latura sudică a Hotelului Continental.

Variate au fost slujbele îndeplinite de Ianache Văcărescu, fiul lui Negoită Văcărescu și al Neacșei Bușanca⁷⁰⁶.

În anul 1690, în calitate de vătaf, fusese însărcinat de domn să meargă, împreună cu alți doi boieri, să caute unde va fi un vad mai bun pe apa Argeșului, pentru a face pod de trecerea oștilor împărătești⁷⁰⁷.

Într-un document din anul 1691 martie 8 îl întâlnim căpitan *za* lefegii.

702 Florian Georgescu, Paul I. Cernovodeanu, Ioana Cristache-Panait, *Documente privind istoria orașului București*, București, 1960, pp. 53-54

703 *Ibidem*

704 *Ibidem*, p. 66

705 I. Ionașcu, *Planul cartografic al orașului București din anul 1770*, în: „*Studii*”, an XII, 5, 1959, p. 129 și Pl.

706 I. C. Filitti, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino, București*, 1919, p. 116

707 Radul *vel* logofăt Grecianu, *Viața lui Constantin Vodă Brâncoveanu*, București, 1906, p. 29 (ediția Ștefan D. Greceanu)

În anul următor era *vel* căpitan *za copii*⁷⁰⁸.

Documentul din 1695 mai îl atestă ca *vel* agă, ispravnic, împreună cu alții ispravnici ai scaunului Bucureștilor⁷⁰⁹.

Încrederea lui Constantin Brâncoveanu în acest boier a fost mare, fapt ce ne este confirmat de diferite referiri aflate în cronicile și documentele de epocă.

La 23 septembrie 1695 plecând la Dimircapi întru întâmpinarea Sultanului, Domnul își lasă casa de la Târgoviște în grija lui Constantin Cantacuzino stolnicul și Ianache Văcărescu *vel* agă⁷¹⁰.

Cînd din repetatele pări ale unor neprieteni, Constantin Vodă Vbrâncoveanu fu chemat la Odriu să sărute poala Padișahului, la 18 mai 1703, el orânduiește purtător de grijă în scaunul Bucureștilor, pe lângă alți boieri, și pe Ianache Văcărescu *vel* agă⁷¹¹.

Dar nu numai în interior marele boier își arăta atașamentul față de Domn și de țară.

La Sublima Poartă unde a fost trimis în repetate rânduri, el apără interesele Eflacului, luptându-se pentru înlăturarea adaosurilor la haraciu și pentru scăderea grelelor sarcini ce deveneau tot mai împovărătoare.

Apropierea lui Vodă Brâncoveanu de boierul său, reiese și din popasurile pe care purtătorul de coroană le făcea la moșia acestuia de la Văcărești, de lângă Târgoviște, pentru ca „să se ospăteze acolo de vreme ce aproape de drum satul Dumisale (*vel* paharnicul Ianache Văcărescu) era”⁷¹².

În anul 1708 Ianache Văcărescu era *vel* paharnic, iar în 1712 aprilie 6, un document arată că el a ajuns pe scara dregătoriilor la rangul de *vel* clucer, slujbă pe care o va îndeplini până când își va sfârși viața pe eșafod, sacrificat odată cu Domnul și partea bărbătească a familiei acestuia, pe care cu atâta credință l-a slujit 24 de ani⁷¹³.

Corpurile lor aruncate în valurile Bosforului, după execuția din 15 august 1714, au fost pescuite din ape și depuse într-o veche biserică din insula Halki, în apropierea Istanbulului⁷¹⁴.

Casa lui Ianache Văcărescu, ridicată pe pământul dăruit de Domnie prin documentul evocat, privea spre Biserica Dintr-o Zi, reconstruită din cărămidă în anul 1702, sub ispravnicatul marelui boier⁷¹⁵.

Pe locul ei, fusese mai dinainte vreme, o bisericuță din lemn, atribuită lui Neagu, fiul lui Mihai din Târșor⁷¹⁶.

Cronica relatează că Marica, Doamna văzându-o în stare de ruinare o înalță pe cea de zid pe parcursul unui an, sfințirea făcându-se în aceeași zi în care s-a pus fundația. Recentele săpături făcute în vederea restaurării lăcașului de către dr. Gh. Mănucu-Adameșteanu au scos la lumină, în interior, morminte ce aparțineau bisericii de lemn.

708 *Ibidem*, p. 317

709 *Ibidem*, p. 318

710 *Ibidem*, p. 69

711 *Ibidem*, p. 125

712 *Ibidem*, p. 176

713 Ștefan Ionescu, Panait I. Panait, *Constantin Vodă Brâncoveanu*, București, 1969, p. 291

714 Panait I. Panait, *La cumpăna continentelor*, București, 1980, p. 57

715 George D. Florescu, *Din vechiul București*, 1935, pp. 54-55

716 Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, București, 1961, p.

Biserica a dat numele mahalalei ce se întindea peste casele Văcăreștilor până în Podul Mogoșoaiiei (Calea Victoriei).

Catagrafia din anul 1798 fixează această mahala în plasa Târgului și spune că avea 23 de case⁷¹⁷.

Calamitățile ce se abăteau asupra Bucureștilor de altă dată nu au lăsat neatins nici acest lăcaș. El a ars în anul 1825 și s-a preînoit doi ani mai târziu cu ajutorul lui Grigorie Ghika Voievod și prin silința *biv vel* stolnicului Stanciu, episcopul bisericii.

Până prin ultimile decenii ale veacului trecut biserica a avut zid împrejmuit care a fost dărâmat în timpul primariatului lui Pake Protopopescu.

Anexă 1696 (7204) aprilie 17, București

Din mila lui Dumnezeu, Io Costantin Băsărab voevod și domn a toată Țara Românească, dat-am domnia mea această poruncă a domniei mele¹.

Credincios boiarinul(ul) domnii mé(ce) Ianache Văcărescul *vel* agă și cu feciorii lui câț(ri) D(om)n(ce)zeu i va dărui, ca să-i fie lui un loc de case aici, în orașul domnii mé(ce), în Buc(ure)ști, la mah(ala)oa de la Bis(er)ica Dentr-o Zi, însă în lungu den Ulița cea Mare care vine de la mănăstirea Sărindariul pre den sus, pre lângă locul lui Matei Perișanul și pre lângă locul popei Ghidului, până în ulița ce iaste denaintea bis(er)icii Dentr-o Zi stănjăni 60 și den locul popei Ghidului alătura cu ulița în jos până în locul Nicăi stolnecul stănjăni (loc alb), și den ulița ce vine de la bis(er)ica Dentr-o Zi pre den jos, iar în lungu pre lângă locul Nicăi stolnecul și pre lângă locul lui Iane zaraful și al Fotii căpitanul până iar în Ulița cea Mare dăspre Sărindariu stănjăni (loc alb) și alătura cu ulița Sărindarului în sus, până iar în locul lui Matei cliucer Perișanul stănjăni (loc alb).

Pentru că acest loc(ul) ce scrie mai sus, fiindu loc domnescu și făcându-și unii și alții case pre dănsul și boiarinul domnii mé(ce) Ianache Văcărescul *vel* agă neavându loc ca să-ș(ri) facă casă aici, în București și pohtindu a cumpăra, au fost mersu Voinea și Costandin căpitanul i Șerban Rătescul i Fota căp(ri)tanul împreună și cu alții, de a lor bună voe, de ș-au vândut fieștecare partea lor de loc ce au ținut cu zapisele lor de venzare și cu boiar(ri) mărturii iscăliț(ri) în zapise.

Deci, boiarinul domnii mé(ce) Ianache Văcărescul *vel* agă după tocmeala ce au făcut, au cumpărat de la Voinea lefegiul casă cu locul lui drept t(ă)l(eri) 24 și de la Sava⁴ seimenul drept t(ă)l(eri) 13 și de la Dobrița a lui Ionașco sarageaoa iar drept t(ă)l(eri) 13 și de la (loc alb) călugărița drept t(ă)l(eri) 3 și de la Costandin căpitanul drept t(ă)l(eri) 26 și de la Șerban Rătescul drept t(ă)l(eri) 40 și de la Fota căpitanul drept t(ă)l(eri) 31 și de la Jăpa lefeciuul drept t(ă)l(eri) 50 și de la Loiz drept t(ă)l(eri) 25 și de la Sava lefeciuul drept t(ă)l(eri) 30 fac împreună t(ă)l(eri) 255, precum am văzut d(om)niia mea toate zapisele acestor vânzător(ri) la mâna boiarinului domnii mé(ce) ce iaste mai sus zis. Și făcându-și boiarinul domnii mé(ce) Ianache Văcărescul *vel* agă case și grădină și curte și temee bune pre acest locu domnescu, domniia mea încă am socotit pentru multă dreaptă și credincioasă slujbă ce slujește domnii mé(ce) și țărăi, de am dat și l-am dărui cu acest loc domnescu ce scrie mai sus, ca să-i fie de moștenire și stățătoriu în veac.

717 G. I. Ionescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, București, 1899, p. 340, 344

Drept acéia am dat și această carte a domnii méle) credincios boiariului d(omnii méle) Ianache *vel* agă, ca să aibă a ținea și a stăpâni acest loc de case cu curtea și cu grădina și cu tot îngrădișul, în lungu și în lat, cum scrie mai sus cu bună pace, să-i fie moșie stătătoare lui și fecior(i)lor neclătit în veci.

Așjidirea și în urma domnii noastre pre care va alege Domnul Dumnezeu a fi domnu și biruitoriu țării aceștiia încă-l rugăm cu numele) lui Dumne)zeu ce iaste în Troiță slăvitu să înnoiască și să întărească această danie a boiarinului domnii méle) pre tocmeală cum iaste mai sus zis, ca și pre acela Domnul Dumnezeu încă să-l cinstească și să-l miluiască întru domnia lui cu bună pa)ce, care și ale lui mile și drease să fie cinstite și în seamă ținute și în cel veac ce va să fie la răpaos veacinic sufletul lui să fie. Și de nimenea să nu se clătească după zisa domnii mele⁷¹⁸.

Iată și mărturii punem domnia¹ pan Cornea Brăiloiul *vel* ban Kralevskii *i* pan (loc alb) *vel* vornic *i* pan Diicul Rudeanul *vel* log(ofăt) *i* pan Mihai Cantacuzino *vel* spătar) *i* pan Șerban *vel* vistieriu *i* pan Costandin Ciorogăleanul *vel* cliucer *i* pan Dumitrașco Carama(n)lăul *vel* post(elnic) *i* pan Vergo *vel* păh(arnic) *i* pan Radul Izvoranul *vel* stol(nic) *i* pan Șerban Cantacuzino *vel* com(is) *i* pan Iorga *vel* sluj(er) *i* pan Costandin Corbeanul *vel* pitrar) *i* is(pravnic) Toma Cantacuzino al doilea log(ofăt).

Și am scris eu⁷¹⁹, Isar logofăt, în orașul de scaun, în¹ București. În luna¹ ap(rilie) 17 zile¹ leat 7204 <1696>.

† Io Costandin voevoda, din mila lui Dumnezeu domn.

Io Costandin voevod <m.p.>

Toma Cantacuzino al doilea log(ofăt), am citit⁷²⁰.

Orig, rom., hârtie, cu pecetea aplicată în ceară albă, isclitura și monograma domnului. M.M.B., nr. 39162.

Publicat în **Documente privind istoria orașului București**, pp. 56-59.

RÉSUMÉE

La maison Vacarescu de la paroisse de L'Eglise „Dintr-o Zi”

Un document daté le 17ème avril 1696 (7204), appartenant aux collections du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest, permet de retracer brièvement l'histoire des propriétés que le boyard Ianache Vacaresco, haut dignitaire de la cour du voïvode Constantin Brancovan, possédait sur le territoire de la paroisse de l'église Dintr-o Zi.

718 În limba slavonă

719 Ibidem

720 Ibidem